

3, 331 [lies उदरौ st. उदरौ]. H. 367. 376. 385. an. 3, 525. MED. r. 118): gross; rechtschaffen; freigebig. — b) erregend, hervortreibend: श्रीणामुदरः RV. 10, 43, 5. — 2) m. a) aufsteigender Nebel, Dunst: मरीचिधूमान्प्रविशान् पाप्मन्नुदरान्गच्छेत् वा नीहारान् AV. 6, 113, 2. उदरे न सर्षत् 4, 11, 3. — b) pl. Nebelgeister, Dunstgestalten: उत्तिष्ठत् सं नक्षत्रमुदराः केतुभिः सह AV. 11, 10, 1. उदराश्च प्रदर्शय 9, 1. सप्त ज्ञातान्येव उदराणां समीक्षन् 6. य उदरा घृत्तकिंता गन्धर्वाप्सरसश्च ये 16. तान् (अमुरान्) समस्तमेवोदरान्परित्यानुदपश्यन् Ait. Br. 2, 31.

उदरक (von उदर) m. Bein. eines Mannes DAÇAK. in BENF. Chr. 186, 21. 187, 16.

उदरता (von उदर) f. edles Wesen KATHÁS. 21, 103.

उदरार्थि (von उदर mit उद्) 1) adj. dampfend: कर्मन् औषधे भव पोषो वृक्क उदरार्थिः RV. 1, 187, 10, womit zu vgl.: कर्मन् कृवा तिर्य पोषस्याकमुदरार्थिम् AV. 4, 7, 3. — 2) m. ein Bein. Vishnu's H. c. 64.

उदराधिषण astron. Ind. St. 2, 250.

उदरधी (उ० + धी) 1) adj. einen hohen, ausgezeichneten Verstand habend R. 1, 2, 45. VIÇV. 2, 18. SUÇR. 2, 347, 15. RAGH. 3, 30. — 2) m. N. pr. eines Mannes VP. 98, N. 1.

उदावत्सर Var. für इदावत्सर VISHNUDHARMOTTARA im ÇKDR.

उदावर्त m. N. einer Klasse von Krankheiten, welche das gemein haben, dass sie durch Zurückhaltung der natürlichen Ausscheidungen des Leibes, Urin, Koth, Schleim u. s. w. entstehen. Ihr Sitz ist vorzugsweise der Unterleib. WISE 351. SUÇR. 1, 128, 6. 140, 1. 2, 46, 5. 48, 5. 207, 4. H. 469. Davon उदावर्तिन् adj. an Verhaltung leidend SUÇR. 1, 11, 14. 2, 186, 8. KAUC. 23. उदावर्ती f. (näml. योनि) schmerzhafter Menstruation mit schaumigem Blute SUÇR. 2, 396, 16. — Das Wort wird richtiger in उद् + आवर्त Zurücktritt des Flüssigen zu zerlegen als von वर्त् mit उद् + आ abzuleiten sein.

उदावसु m. N. pr. eines Königs von Videha, eines Sohnes von Ganaaka, R. 1, 71, 4. 5. VP. 389. — Vgl. उपावसु.

उदासर्पण (von सर्प mit उद् + ण) n. das Heranschleichen in ऋबुदोदासर्पणी प्रपत् Ait. Br. 6, 1.

उदासिन् m. N. pr. Var. von उद्याश्च MATSJA-P. in VP. 467, N. 15.

उदास्थित (von स्था mit उद् + ण) m. 1) Thürsteher. — 2) Spion TRIK. 3, 3, 152. H. an. 4, 99. MED. t. 188. — 3) Aufseher (अध्यक्ष) H. an. — 4) ein Asket, der sein Gelübde aufgegeben hat, MED.

उदाकरण (von कर् mit उद् + ण) n. 1) das Sprechen, Reden: अङ्गिरसमग्रायमुदाकरणवस्तुषु KUMĀRAS. 6, 65. Aussage, Geständnis: ललितार्थबन्धं पत्रे निवेशितमुदाकरणं प्रियायाः VIKR. 32. — 2) die Anwendung einer allgemeinen Regel auf einen besondern Fall, das Anführen eines Beispiels; Beispiel AK. 1, 1, 5, 10. किमुदाकरणम् KĀÇ. zu P. 1, 1, 56. इति नास्त्युदाकरणमस्य P. 6, 1, 16, Sch. इत्यादिदशगणी पठितोदाकरणम् 1, 3, 1, Sch. सस्वने इति भाष्योदाकरणात् 1, 2, 6, Sch. in der Calc. Ausg. उदाकरणावली H. 4. उदाकरण heisst das dritte Glied im fünftheiligen Syllogismus COLEBR. Misc. Ess. I, 292. Z. d. d. m. G. VII, 307.

उदाकर m. = उदाकरणा 2. AK. 1, 1, 5, 10. Eingang einer Rede H. 262.

उदाकार्य partic. fut. pass. von कर् mit उद् + ण eine Regel auf einen besondern Fall anwenden P. 3, 4, 78, Sch.

उदाकृति f. = उदाकरणा 2. AK. 3, 6, 8, 44.

1. उदितै s. u. वद्; 2. उदित s. u. 3. इ mit उद्; 3. उदित gebunden nachlässige Schreibart für उदित.

उदितहोमिन् (1. उ० + हो०) adj. nach Sonnenaufgang das Feueropfer darbringend Ait. Br. 3, 30. ÇAT. Br. 2, 3, 1, 9. 36.

1. उदिति (von वद्) f. Rede: यज्ञस्य वा निशितं वोदिति वा RV. 6, 13, 11. राद्धिः समृद्धिरव्युद्धिर्मतिरुदितयः कुतः AV. 10, 2, 10.

2. उदिति (von 3. इ mit उद्) f. 1) Aufgang (der Sonne) RV. 1, 108, 12. 115, 6. रुक्मो न दिव उदिता व्यचौत् 6, 31, 1. उदितो सूर्यस्य AV. 7, 5, 3. — 2) Ausgang, Weggang d. h. Untergang (der Sonne): प्रातर्देवीमर्दितं नोक्त्वमीमि मध्योदेन उदिता सूर्यस्य RV. 5, 69, 3. 76, 3. किरणव्यपमुषो व्यष्टवयस्त्राणामर्दिता सूर्यस्य 62, 8. 7, 6, 7. 41, 4.

उदितोदित (1. उदित + 2. उदित) adj. in den Lehrbüchern bewandert JĀGŪ. 1, 312.

उदिभि m. N. pr. Var. von उद्याश्च VP. 467, N. 15.

उदीची s. u. उद्ञ्च.

उदीचीन (von उद्ञ्च) adj. nördlich gewandt H. 168. पथिभिः AV. 12, 2, 29. उदीचीनां ग्रस्य पेदा नि धत्तात् Ait. Br. 2, 6. उदीचीनप्रवण ÇAT. Br. 13, 8, 1, 6. 1, 7, 13. 2, 1, 16. 3, 1, 1, 7.

उदीच्य (wie eben) 1) adj. im Norden befindlich, — wohnend P. 4, 2, 101. AK. 3, 4, 192. अरसे प्राच्यं विषमरसे यडुदीच्यम् AV. 4, 7, 2. तान्कोदीच्योनां ब्राह्मणान्भीर्वेद ÇAT. Br. 11, 4, 1, 1. KĀTJ. Çr. 22, 2, 25. subst. m. das im Nordwesten gelegene Land bis zum Fluss Çarāvati; pl. die Bewohner dieses Landes AK. 2, 1, 7. H. 952. जालंधरतात्रिककश्मीरवाकी-कवालकीकतुरुष्काकात्रपलम्पाकसौवीरप्रत्ययवा उदीच्याः 961, Sch. प्राच्याश्च दान्तिणात्याश्च प्रतीच्योदीच्यवासिनः MBh. 3, 14774. उदीच्याश्च प्रतीच्याश्च दान्तिणात्याश्च केरलाः । कोच्याः परात्ताः सामुद्रा रत्नान्युपकरन्तु ते ॥ R. 2, 82, 7. RAGH. 4, 66. — 2) n. ein best. Parfum AK. 2, 4, 1, 10. SUÇR. 2, 209, 4. 322, 6. 408, 4.

उदीच्यवृत्त (उ० + वृ०) n. das Metrum der Nordländer, eine Varietät von Vaitāḥja, COLEBR. Misc. Ess. II, 153.

उदीप (von उद् + अप् Wasser; vgl. P. 6, 3, 97) m. Hochwasser, Ueberschwemmung RĀÇA-TAR. 3, 269.

उदीरण (von ईर im caus. mit उद्) n. 1) das Schleudern: ब्रह्मास्त्रोदीरणात् MBh. 3, 16525. — 2) das Aussprechen: यमो (गिरा) न्ययिस्त्रिभिरुदीरणम् KUMĀRAS. 2, 12.

उदीर्ण s. u. ईर mit उद्.

उडुम्बर und उडुम्बर् ÇĀNT. 3, 15. (in der vedischen Literatur stets mit द, in der späteren meist mit उ geschrieben) 1) m. a) Ficus glomerata, ein hochwachsender Baum. Die reifen Früchte sind orangefarbig, halten viel milchigen Saft und werden genossen. AK. 2, 4, 2, 2. TRIK. 3, 3, 321. H. 1132. an. 4, 241. MED. r. 251. TS. 2, 1, 1, 6. चरुचै मधुविन्दति चरुस्वाडुमुडुम्बरम् Ait. Br. 7, 15, 32. उडुम्बरशाखा 8, 8. KAUC. 8. अन्नं वा उर्गुडुम्बरः ÇAT. Br. 3, 2, 1, 33. 7, 4, 1, 38. Etymologie von उद्ञ्च 39. von भूर् mit उद् 3, 1, 22. — JĀGŪ. 1, 301. 3, 317. N. 12, 3. MBh. 3, 11059 (p. 371). 11570. 13, 226. R. 3, 79, 38. SUÇR. 1, 6, 18. 141, 13. 376, 11. 18. 2, 322, 8. 434, 16. BURN. Intr. 216. 388. N. 1. उडुम्बरकृमि und उडुम्बरमशक eine Raupe, eine Mücke auf einem Feigenbaum, bildl. Re-